

Joan-Lluís Lluís (Perpinyà, 1963). Escriptor i periodista. Entre altres llibres, ha publicat *Perpinyard* (Trabucaire, 1995), *Els ulls de sorra* (La Magrana, 1993), *Vagons robats* (La Magrana, 1995), *Cirera* (La Magrana, 1996), *El crim de l'escriptor cansat* (La Magrana, 1999), *Conversa amb el meu gos sobre França i els francesos* (La Magrana, 2002), *El dia de l'ós* (La Magrana, 2004) i *Diccionari dels llocs imaginaris dels Països Catalans* (RDA, 2006). Col·labora a *El Punt* i, des del 2005, dirigeix el Servei de Difusió de la Llengua Catalana de la Casa de la Generalitat de Perpinyà. Amb Pascal Comelade i Aleix Renyé, és coautor del Manifest revulsista nord-català. Té arrels familiars a Cassà de la Selva.

Un got d'aigua i de fum

ALBERT TARRÉS

És com un triangle allargat: la font Pudosa de Banyoles, la font calenta de la Mina de Caldes de Malavella i la font Picant de Romanyà de la Selva. Eren les meues tres fonts. Les que em donaven ganes, fa trenta-cinc anys, de continuar anant de vacances per les terres del Gironès i els seus encontorns. A ca meua, al Voló, també hi havia fonts: la font de l'Alzina (avui impròpia per al consum per culpa de les clavegueres d'una urbanització veïna) i la font de Pa i All (avui impròpia per al consum, etc.), però eren aigües sense el gust èpic del sofre, de la lava o del ferro roent. I per això, en aquell inici dels anys setanta, passar la frontera sota la mirada verdosa de la Guàrdia Civil era el primer pas cap a un món prou salvatge per tenir aigües que haurien plagut al rei Artús, a Samsó i a Ulisses.

Estiuejàvem a la base aproximativa del triangle, a Cassà de la Selva, on hi tenia cosins (vosaltres no sabeu què és tenir cosins a Cassà de la Selva) amb els quals compartia grans moments de llibertat (exterminar papallones o inventar pistes noves per al Far-West), però també estones de profund avorriment (seure a taula amb oncles, ties i venerables desconeguts). Aquest triangle gairebé màgic era banyat del fum més apetitós que hagi olorat mai, el fum dels últims anys de vida d'aquell trenet que anava de Girona a Sant Feliu de Guíxols. En sentia la flaire, de bon matí, i mai no puc veure una locomotora de vapor al cinema sense desitjar entrar dins el film per sentir-la de nou. No vull viatjar dins la locomotora ni fer piular

la sirena, només vull veure arribar el tren, de lluny, i submergir-me dins aquella fragor de carbó i de vapor que cap torró de Nadal ni cap xocolata desfeta no podrà igualar mai. Al Voló també hi havia trens, però eren trens de mercaderia tristos que xiulaven tres notes de tant en tant (re, sol, si) i que ni feien venir ganes de girar-se per entreveure les seues siluetes de serps obeses.

Sí, això de ser francès (de petit, pensava ser francès) tenia alguns inconvenients. Tenia avantatges, també, reflectits en les preguntes encuriosides dels cosins que no se'n sabien avenir de sentir-me parlar francès amb tanta naturalitat... Intentaven replicar amb l'espanyol après a escola, però l'espanyol no feia el pes, el trobava massa fàcil. Sense saber parlar-lo gens, l'entenia prou bé gràcies a les estones passades davant de la televisió de l'aviat mort Franco, gràcies a la lectura de rètols de botiga, cartells publicitaris i còmics de paper gris. Vaig aprendre a llegir espanyol solet, amb TBO i amb Captain America i Iron Man, que lluitaven en blanc i negre. I ara mateix, a tall d'incís, em pregunti: com es fa que encara avui, amb tants anys de democràcia i d'autonomia, els catalans no puguem llegir les aventures d'Iron Man altrament que en espanyol (o en francès)? Que els meus fills

no haurien de tenir, com a dret imprescriptible, el de poder llegir com Hulk gruny en català?...

El 1973 no pensava en coses d'aquestes, però m'agradava comparar la llengua catalana dels meus cosins amb la meua; em feia filòleg autoproclamat, com havia estat explorador autoproclamat de marges i camps d'userda; amb més discreció, però, ja que dubtava que les meues reflexions interessessin a ningú i ignorava que el català fos una llengua estudiada i ensenyada. El meu mot preferit era *got*, perquè un dels meus oncles de Cassà (o era el de Llagostera?) feia veure que parlava anglès amb una frase catalana pronunciada amb accent *british*: «En aquest got mai aigua pot haver-hi hagut» i perquè em sobtava de sentir gent de Cassà parlar de *got* però també de *vas* mentre que nosaltres parlàvem de *got* però sobretot de *veire*. Vaig deduir-ne que *vas* devia venir de l'espanyol i *veire* del francès –no sabia que *veire* és un occitanisme reconegut en català normatiu, amb entrada al DIEC–. Sí, practicava llengües, i si dec a Franco un confortable coneixement passiu de l'espanyol, dec als meus cosins de Cassà de la Selva el fet d'haver copsat de ben petit que les diferències internes del català eren una font de meditació i d'agilitat mental.